

วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินการศึกษาพยาบาล
ภาคปฏิบัติที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมให้ เป็นไปได้ด้วยดี จึงได้ลำดับเนื้อหาของวรรณคดีที่
เกี่ยวข้องไว้โดยเริ่มที่ ความหมายของการประเมินผลหลักการวัดและประเมินผล
ขั้นตอนและหลักการในการประเมินผล ประเภทของการประเมินผล หลักการวัดและประเมินผล
ทางการศึกษาพยาบาล เทคนิควิธีในการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่
สำคัญในการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ การตีค่าคะแนน การประเมินผลเป็นเกรด รวมทั้งการ
วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดที่เป็นกรอบในการสร้างรูปแบบการประเมินการ
ศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วม และเสนอเปรียบเทียบรูปแบบการประเมินการศึกษา
พยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมไว้ในท้ายบทนี้ด้วย

ความหมายของการประเมินผล

โดยทั่วไปการประเมินผล (Evaluation) หมายถึงกระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งใด
สิ่งหนึ่ง หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสถานการณ์ใด ๆ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยการ
เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานทั้งนี้เพื่อนำผลการตัดสินคุณค่านี้ไปสู่การตัดสินใจว่า สิ่งใดควรคงไว้
หรือสิ่งใดไม่ดี ควรได้มีการปรับปรุงแก้ไข หรือเลิกล้มไป (จินตนา ยูนิพันธ์ 2527 : 172)
ซึ่งแตกต่างจากการวัด (Measurement) ซึ่งมุ่งในด้านปริมาณ หรือระดับ หรือความสามารถ
โดยใช้หลักเกณฑ์ ที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับผู้เรียนทุกคน ดังนั้นจะเห็นว่าการวัด
และการประเมินผลมีความสัมพันธ์กัน การวัดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลที่ดีเสมอ แต่การ
วัดที่ ดีไม่จำเป็นจะต้องมีการประเมินผลก็ได้ (จินตนา ยูนิพันธ์ 2527 : 173)

จุดมุ่งหมายในการประเมินผล

การประเมินผลประสพการณ์การ เรียนรู้ของนักศึกษา เป็นกระบวนการค้นหาความก้าวหน้าของ
ประสพการณ์ด้านการเรียนของผู้เรียนว่าได้ผลเพียงใด นอกจากนี้ยังบอกให้ทราบถึงข้อดี ข้อเสีย

ของการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลยังช่วยตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลว่าเหมาะสมหรือไม่ เชื่อถือได้เพียงใดและยังบอกให้ทราบว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่เป็นอย่างไร จะต้องปรับปรุงอย่างไร (Tyler 1969 : 105)

ไรน์ (Rines 1963 : 19-23) ได้กล่าวถึงการประเมินผลว่าต้องมีจุดมุ่งหมายคือ

1. เป็นการวางนโยบายให้กับนักศึกษาหรือผู้ปฏิบัติงานได้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายของโครงการ
2. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนทราบถึงการทำงานของตนเอง อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารการพยาบาลในการปรับปรุงการบริหารงานในหน่วยงานของตนให้มีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้ทราบคุณค่าของระเบียบ และมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้
5. เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา หรือการปฏิบัติงานให้ชัดเจน
6. เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือประเมินผลที่เชื่อถือได้
7. เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียน หรือผู้ปฏิบัติงานได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง
8. เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจแก่ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงาน
9. เพื่อเป็นหลักฐานรับรองการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการพยาบาล

ขั้นตอนและหลักการในการประเมินผล

ชเวียร์ และ เก็บบี้ (Schweer and Gebbie 1976 : 166-169) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติ ไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน
2. กำหนดประเภทของประสบการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละระดับควรจะได้รับ เมื่อฝึกงานในคลินิค
3. กำหนดวิธีการประเมินผล หรือ เทคนิคการประเมินผลให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการปลูกฝังให้กับผู้เรียน

4. การประเมินผลจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ๆ เพื่อติดตามพัฒนาการของผู้เรียน ช่วยวินิจฉัยปัญหา ความต้องการ ตลอดจนจุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียนแต่ละคน การสังเกตทักษะของผู้ถูกประเมิน ควรเปิดโอกาสให้ผู้ถูกประเมินมีโอกาสฝึกทักษะพอสมควร ก่อนแล้วจึงทำการประเมิน

5. ควรมีมาตรฐานการประเมินผลที่ช่วยเป็นแนวทางในการตัดสินระดับความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีหลักการและเหตุผล ช่วยให้การประเมินผลเป็นปรนัย เกิดความยุติธรรมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

6. การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่อาจารย์ผู้สอนการพยาบาลภาคปฏิบัติในแต่ละหอผู้ป่วย ผู้เรียน และผู้บริหารระดับต่าง ๆ ดังนั้น ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย เพราะการประเมินผลเพียงคนเดียวจะไม่ครอบคลุม เนื่องจากสถานการณ์บางอย่างเกิดขึ้นในเวลาที่แตกต่างกัน

7. การประเมินผลควรใช้หลาย ๆ วิธี เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างยุติธรรมและเชื่อถือได้

สุปราณี อัครเสรี (2527 : 2) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินผลการปฏิบัติการทางการพยาบาลเพิ่มเติมจากความคิดเห็นของ ชเวียร์ และ เก็บบี้ ว่าควรมีการประชุมปรึกษารวบรวมข้อสงสัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์การประเมินผลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

นอกจากนี้ วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร, กาญจนา ศรีกาพลินธุ์ และ สุพิชญา ธีระกุล (2519 : 162-163) ได้เสนอหลักการประเมินผลที่ใช้กันทั่ว ๆ ไปว่า

1. ต้องกระทำติดต่อกัน และกระทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อดูว่างานที่ทำไปแล้วนั้นได้ผลเพียงใด หากมีปัญหาหรือข้อบกพร่องจะได้รับปรับปรุงแก้ไขทันที
2. ต้องกระทำร่วมกัน ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน้าที่ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ
3. ต้องยึดจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ
4. ต้องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลในคณะ
5. ต้องประเมินทุกด้าน
6. ควรจัดให้มีการวัดผลงานตนเอง

7. เลือก เทคนิคการประเมินผลให้เหมาะสม
8. มีการเตรียมบันทึกผลการประเมิน
9. ควรอยู่บนรากฐานแห่งความเป็นจริง

เมื่อพิจารณาตามหลักการที่นักการศึกษาทั้งหลายได้กล่าวจะเห็นว่า การประเมินผล การศึกษาควรกระทำร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหาร การศึกษาทุกระดับ และควรทำอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อนำผลที่ได้มาช่วยในการปรับปรุง ประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น

ประเภทของการประเมินผล

บลูม และ เมดัล (Bloom and Madaus 1971 : 61-62) ได้แบ่งประเภทของการ ประเมินผลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียน (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลย่อยที่กระทำอยู่เสมอในระหว่างการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ดูความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษา และจะทำให้ทราบว่านักศึกษามีข้อบกพร่องทางการ เรียนอย่างไร เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป สำหรับผู้สอนก็จะทำให้ทราบว่ากิจกรรมการสอน และสื่อการสอนที่ใช้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาหรือไม่ อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุง กิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ต่อไป การ ประเมินผลแบบนี้อาจใช้วิธีต่าง ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การฝึกปฏิบัติ การประชุม การ สัมภาษณ์ การทดสอบ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ประเมินเพื่อให้เกรดขั้นสุดท้าย แต่ประเมิน เพื่อดูความก้าวหน้าเพื่อวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้อของผู้เรียน โดยมากจะประเมินเมื่อ จบบทเรียนหรือ เรื่องที่ เรียนแต่ละครั้ง

2. การประเมินเพื่อตัดสินการเรียน (Summative Evaluation) เป็นการประเมิน ผลเมื่อสิ้นสุดการเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความสามารถของนักศึกษาจากการเรียนทั้งหมด เพื่อตัดสินในขั้นสุดท้ายว่านักศึกษาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพื่อวางไว้หรือไม่ เทคนิคที่ ใช้ในการประเมินผลการเรียนของนักศึกษาถูกกำหนดโดยวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เทคนิคดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลที่ผู้สอนสร้างขึ้น มักใช้ในการตัดสินให้

เกรด จำแนกความเก่งความอ่อนของผู้เรียน และบางครั้งใช้ตัดสินประสิทธิภาพการสอนของ อาจารย์ด้วย (Reilly 1975 : 92-93)

หลักการวัดและการประเมินผลทางการศึกษาพยาบาล

การจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาพยาบาลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การเรียนการสอนภาคทฤษฎี ซึ่งมุ่งในด้านเนื้อหาวิชา ความเข้าใจในหลักการ และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล มักกระทำในห้องเรียน ในเวลาจำกัด และมีการวัดและประเมินผลที่ค่อนข้างชัดเจน เช่น การสังเกตพฤติกรรม การเรียนจากผลการทำกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดหรือจากการทดสอบหลังเรียน เป็นต้น

2. การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนการสอนที่ต้องเรียนรู้ จากสภาพการณ์จริง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยโดยนำความรู้ที่ได้ศึกษามา จากภาคทฤษฎีไปใช้ให้เกิดทักษะความสามารถ เพื่อช่วยให้มีพัฒนาการด้านความคิด สติปัญญา อันจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมไปถึงการวัดความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ ทัศนคติและทักษะ เช่น การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแบบประเมินผลที่ผู้สอนสร้างขึ้น การใช้แบบทดสอบ เป็นต้น

เทคนิคในการวัดและประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ

การวัดและการประเมินผลทางกายภาพส่วนมากเราสามารถทำได้ถูกต้องแน่นอน เพราะเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ มีเครื่องมือและเกณฑ์เป็นมาตรฐาน เช่น ในการวัดความกว้าง ความยาว น้ำหนัก ส่วนสูง เป็นต้น ส่วนการวัดและประเมินผลทางการศึกษาจะมีลักษณะ เป็นนามธรรม โดยเฉพาะการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ เนื่องจากต้องประเมินผลตามความก้าวหน้าของพฤติกรรมการเรียนรู้จากผู้ป่วย และสภาพการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งทำให้วัดได้ค่อนข้างลำบาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการต่าง ๆ หลาย ๆ วิธี และต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผลการประเมินถูกต้อง น่าเชื่อถือ มีความยุติธรรมมากที่สุด เทคนิควิธีในการวัดและประเมินผลต่าง ๆ ที่นิยมใช้ในการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติโดยทั่วไปมีดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการวัดและประเมินผลการศึกษาทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งในวิชาชีพพยาบาลมีการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมมาเป็นเวลานานแล้ว และเป็นวิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการวัดความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักศึกษา (Guinee' 1978 : 65) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคลินิก (Clinical Nursing Area) การสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาแต่ละคนไม่เพียงแต่จะแสดงให้เห็นว่าประสบผลสำเร็จในการฝึกปฏิบัติงานหรือไม่ เช่น ทักษะในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ทักษะคิดของนักศึกษาดูวิชาชีพ เป็นต้น แต่จะช่วยอาจารย์ผู้สอนในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้และแนะนำให้กับนักศึกษาเพื่อช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพ

ปัญหาของการสังเกตที่พบ คือ ความลำบากของอาจารย์ผู้สอนการพยาบาลภาคปฏิบัติที่จะกำหนดแน่นอนลงไปว่าจะสังเกตวันละกี่ครั้ง ครั้งละนานเท่าใด และผลในการสังเกตนั้นอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีความเป็นปรนัย และมีความยุติธรรมแค่ไหน อย่างไรก็ตาม อาจแก้ปัญหาเหล่านี้ได้โดยอาจารย์ผู้สอนต้องยึดในจุดมุ่งหมายของการสังเกตที่มุ่งหวังไว้ ลักษณะของงานที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติมีความยุ่งยากซับซ้อนเพียงใด มีการกำหนดกิจกรรม พฤติกรรม หรือทักษะที่ต้องการประเมินไว้ล่วงหน้า เช่น การจัดทำแผนการสอน การนิเทศ จะช่วยให้การสังเกตเป็นไปอย่างเฉพาะเจาะจง และใช้เป็นเกณฑ์สำหรับผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วย (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์ 2525 : 87) และในการประเมินผลอาจใช้วิธีการวัดแบบอื่น ๆ เช่น การทำการทดสอบ การอภิปรายคำถาม การบันทึกสิ่งที่สังเกตได้จากอาจารย์ผู้สอนหลาย ๆ ท่าน การใช้แบบฟอร์มการประเมินผลที่เป็นที่ยอมรับทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา เช่น แบบสำรวจรายการ (Checklist) การใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือประกอบการสังเกต เป็นต้น จะช่วยให้ทิศทางของการประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

2. การบันทึกพฤติกรรม (Anecdotal records) เป็นแบบฉบับของการบันทึกตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ต้องใช้การสังเกตที่ไม่สามารถแบ่งเป็นรายการหรือทำมาตรารวัด เป็นพฤติกรรมที่ต้องการคำบรรยาย ในการเขียนพฤติกรรมควรเขียนอย่างสั้น ๆ ให้ได้ใจความ

กระหัดรัด และควรเป็นการบันทึก เหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการใช้แบบบันทึกพฤติกรรมนี้จะช่วยให้การประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของนักศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Reilly 1975 : 148)

ปัญหาที่พบในการบันทึก คือ อาจารย์ผู้สอนไม่แน่ใจ ไม่ทราบว่า จะบันทึกอะไรเกี่ยวกับผู้เรียน และมักจะบันทึกเฉพาะสิ่งที่บกพร่องของนักศึกษา บันทึกตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนแต่ละคน บันทึกบ้างไม่บันทึกบ้างแล้วแต่โอกาส เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะหมดไปถ้าอาจารย์ผู้สอนเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ เข้าใจและยอมรับพฤติกรรมที่สำคัญ ๆ ของนักศึกษาที่จะช่วยให้อาจารย์ผู้สอนทราบถึงพัฒนาการแต่ละด้านของนักศึกษา การจดบันทึกควรทำหลังจากการสังเกตพฤติกรรมในแต่ละช่วงจบสิ้นลงและจะต้องไม่บันทึกโดยแปลผลตามความคิดเห็นของผู้บันทึกลงไป เหตุการณ์ด้วย

3. การบันทึกเหตุการณ์สำคัญ (Critical incident records) ซึ่ง Reilly ได้อ้างถึงความคิดเห็นของ ไฟวาร์ส และ คอสเนลล์ (Reilly 1975 : 149) ว่าได้ให้ความหมายของแบบบันทึกเหตุการณ์สำคัญนี้ว่า "สามารถจำแนกความแตกต่างของผลการกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา ซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์ที่เป็นไปได้ในเชิงบวกที่บอกผลสำเร็จของการกระทำ หรืออาจเป็นไปได้ในเชิงลบก็ได้" การใช้แบบบันทึกนี้มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการใช้แบบบันทึกพฤติกรรม คือช่วยให้การบันทึกมีหลักเกณฑ์และเหตุผลสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่มีทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

4. การตรวจผลงาน หรือการสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วยรายการที่แสดงขั้นตอนของการปฏิบัติงาน กิจกรรมต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนควรบันทึกเมื่อเห็นว่ารายการนั้น ๆ เกิดขึ้น แบบสำรวจรายการนี้เพียงแต่ให้อาจารย์ผู้สอนได้ทราบว่า การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาที่เกิดขึ้นตามรายการที่กำหนดไว้หรือไม่เท่านั้น แต่ไม่ได้ช่วยในการพิจารณาคุณภาพ หรือจำนวนครั้งของการกระทำที่เกิดขึ้น เครื่องมือนี้มีประโยชน์ต่อการเก็บข้อมูลของขบวนการ หรือวิธีการที่ได้แยกการกระทำการแสดง หรือการปฏิบัติต่าง ๆ ออกอย่างชัดเจนเท่านั้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 90)

5. แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) เป็นวิธีการประเมินผลที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในการประเมินพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของนักศึกษพยาบาล และใช้ได้ผลดียิ่งในระบบการประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน (Reilly 1975 : 151)

ประกอบด้วยรายการที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานกิจกรรมต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนการพยาบาลภาคปฏิบัติต้องบันทึกไว้ เช่นเดียวกับแบบสำรวจรายการ เพียงแต่ได้เพิ่มการพิจารณาคุณภาพหรือจำนวนครั้งของการกระทำที่เกิดขึ้นระดับคุณลักษณะอาจเขียนเป็นตัวเลข 0 1 2 3 4 5 หรืออาจเขียนเป็นบรรยายถึงความถี่ของการปฏิบัติ เช่น ไม่เคย นาน ๆ ครั้ง เป็นครั้งคราว บ่อย ๆ และสม่ำเสมอ เป็นต้น แต่ละข้อความในมาตราส่วนประเมินค่าอาจมีทั้งข้อความที่เป็นเชิงลบ และเชิงบวกและแต่ละข้อความควรมีลักษณะที่จะวัดเพียงคุณลักษณะเดียว (Chase 1978 : 172) ส่วนมากมักจัดพิมพ์เป็นแบบฟอร์ม แบบฟอร์มชุดหนึ่งสำหรับการประเมินผลอย่างหนึ่ง เช่น ประเมินพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยด้านต่าง ๆ ประเมินการวางแผนการพยาบาล ประเมินการตรวจเยี่ยมผู้ป่วย (Nursing round) เป็นต้น

ในการจัดบันทึกผลการสังเกตโดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่านี้ ผู้สังเกตจะเป็นผู้ตัดสินใจบันทึกว่าพฤติกรรมแต่ละด้านที่สังเกตได้นั้นควรจัดอยู่ในอันดับใด วิธีนี้ผู้สังเกตจะต้องให้ความเห็นด้วยความเป็นกลาง มีการสังเกตและประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การบันทึกนั้นเชื่อถือได้ และต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินอย่างรอบคอบ (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประพนม โอทกานนท์ 2525 : 90) หลังจากที่มีอาจารย์ผู้สอนการพยาบาลภาคปฏิบัติแต่ละท่านได้สรุปพฤติกรรมของนักศึกษาแต่ละคนแล้ว ควรแจ้งให้นักศึกษาแต่ละคนได้ทราบถึงพฤติกรรมที่แสดงความพอใจ รัข้อบกพร่องของตนเอง จะได้พยายามปรับปรุงแก้ไข กำจัดข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป หรือเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับเพิ่มมากยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้นักศึกษาควรได้นำมารับทราบข้อบันทึกของอาจารย์ผู้สอนที่ได้บันทึกไว้ทุกครั้งด้วย

6. สังคมมิติ (Sociometry) เป็นวิธีการที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางสังคมของนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติร่วมกันในกลุ่ม ใช้พิจารณาว่าบุคคลแต่ละคนในกลุ่มเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ มากน้อยแค่ไหน นักศึกษาในกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทั่วทุกคนหรือไม่ การบันทึกนี้จะช่วยให้อาจารย์ผู้สอนเห็นลักษณะของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาในกลุ่ม สามารถรู้จักนักศึกษาเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะในด้านการแสดงความคิดเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อช่วยแนะนำให้นักศึกษามีการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการฝึกปฏิบัติงานในวิชาชีพพยาบาล ซึ่งต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นทีมต่อไป

7. การประเมินจากภาคนิพนธ์ (Term paper) และการเสนอรายงานในที่ประชุมกลุ่มตามที่มอบหมายให้ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ดังนั้นจึงควรนำมาใช้ในการประเมินผลรวบยอดของนักศึกษาแต่ละคนด้วย

8. การทดสอบ (Test) เครื่องมือที่สำคัญของการทดสอบ คือ แบบทดสอบ ซึ่งเป็นชุดของคำถามที่สามารถวัดพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาได้ครอบคลุม แบบทดสอบที่ดีจะต้องสามารถวัดความสามารถของนักศึกษาได้ทั้งด้าน พุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย ผลของการทดสอบจะนำไปใช้พิจารณาประกอบการประเมินผลรวบยอด เมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในแต่ละหอผู้ป่วย หรือในแต่ละแผนก หรือในแต่ละภาคการศึกษาก็ได้ ขึ้นกับจุดมุ่งหมายของการทดสอบนั้น ๆ โดยทั่วไปมักใช้ทั้งเฉพาะหอผู้ป่วยและเฉพาะแผนก คือมีการทดสอบก่อนเรียน (Pre test) เพื่อให้ทราบระดับความรู้ความพร้อมของนักศึกษา และทดสอบเมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติ (Post test) แล้ว เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเฉพาะเรื่องนั้น ว่ามีมากน้อยเพียงใด

แบบทดสอบที่สร้างขึ้นไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตามควรมีความตรง (Validity) ความเที่ยง (Reliability) และมีความเป็นปรนัย (Objectivity) เพื่อให้ผลที่ได้จากการประเมินมีความเชื่อถือและยุติธรรม

9. การประชุมร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนการพยาบาลภาคปฏิบัติและนักศึกษา (Teacher-Student Conference) อาจารย์ผู้สอนอาจพบกับนักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งมักจะใช้เวลานอกเหนือจากเวลาในการฝึกปฏิบัติ เพื่อที่อาจารย์ผู้สอนจะสามารถให้ความรู้ ข้อเสนอแนะกับนักศึกษาได้โดยตรง นักศึกษาสามารถซักถาม แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อาจารย์ผู้สอนจะต้องกำหนดเวลา หัวข้อสำคัญที่จะสนทนากับนักศึกษาไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การประชุมแต่ละครั้งได้รับผลคุ้มค่า และเป็นไปตามเป้าหมายที่แท้จริง

เทคนิควิธีในการประเมินดังกล่าวข้างต้นนี้จะเห็นว่าไม่มีวิธีใดที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองที่จะใช้ประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้หลาย ๆ วิธีคลงกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลที่ตั้งไว้ และสิ่งที่ต้องระวังสำหรับผู้ประเมินที่สำคัญคือการให้น้ำหนักค่าคะแนนในแต่ละวิธีของการประเมินผลควรตกลงให้เข้าใจ เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ควรมีเกณฑ์ที่ชัดเจนใช้ได้ทุก

สถานการณ์เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้ง ความคับข้องใจ โดยเฉพาะกับผู้ถูกประเมินต่อไป

ผู้ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญในการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ

ในการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติโดยทั่วไป ไม่ว่าจะฝึกปฏิบัติงานในแผนกใดก็ตามจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ

1. อาจารย์ผู้สอนการพยาบาลภาคปฏิบัติ เนื่องจากผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการประเมินผลนักศึกษาเมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย นับตั้งแต่การวางแผนการประเมินผล การประเมินผลในแต่ละวิธี การบันทึกผลการประเมิน ตลอดจนสรุปเพื่อตีค่าคะแนนไปสู่เกรดเป็นอาจารย์ผู้สอนการพยาบาลภาคปฏิบัติเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด เพื่อสังเกตพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจกับทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา กล่าวคือ อาจารย์ผู้สอนจะต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาทุกคนที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในแต่ละครั้งที่มีจำนวนมาก คิดเป็นอัตราส่วนอาจารย์ผู้สอนต่อนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2526 ถึง 1 ต่อ 10 (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2526 : 58) ทำให้การสังเกตพฤติกรรมอาจไม่ทั่วถึง และผลการประเมินบางครั้งไม่เป็นที่พอใจแก่นักศึกษา สิ่งเหล่านี้อาจลดลงได้ถ้าให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายช่วยประเมินผลนักศึกษาร่วมด้วย

2. นักศึกษา ในกระบวนการเรียนการสอนถ้าขาดผู้เรียนหรือนักศึกษาเสียแล้วก็จะทำให้กระบวนการนี้หยุดชงักไปได้ นักศึกษาจะเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการประเมิน ดังนั้น ในการประเมินผลถ้าให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเองเมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติในแต่ละหอผู้ป่วยแล้วพิจารณาร่วมไปกับการประเมินผลของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จะทำให้ผลการประเมินมีความยุติธรรมมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยฝึกนักศึกษาให้ได้รับความสามารถในเชิงวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล รู้จักใช้ความคิดเพื่อสร้างสรรค์ สามารถทำความเข้าใจและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนออกมา ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง และหาหนทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ทัดล็อก (Tadlock 1964 : 5-7) ที่ว่า ในการประเมินผลนั้นมิใช่จะคำนึงถึงเพียงเทคนิควิธีการเพื่อจะให้เกรดเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเองของนักศึกษาด้วย ในการประเมินผลตนเองนี้จะพบได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลโดยเข้าข้างตนเองไม่ยอมรับข้อบกพร่องของตน มองเห็นแต่ข้อบกพร่องของผู้อื่น และสิ่ง

สิ่งแวดล้อมที่ทำให้ตนไม่ประสบผลสำเร็จในการศึกษา : และอีกลักษณะหนึ่งคือการประเมินเพื่อเอาใจอาจารย์ผู้สอน ยอมรับว่าตนเองมีข้อบกพร่อง ส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดีหมดยกเว้นตนเอง ซึ่งลักษณะความคิดทั้ง 2 ประการนี้ สมคิด รักษาสัตย์ และ ประพนอม โอทกานนท์ (2525 : 93) ได้เสนอแนะแนวทางการป้องกันว่าอาจารย์ผู้สอนจะต้องให้แนวทางแก่นักศึกษา เพื่อทำการประเมินตนเอง หรือตั้งคำถามที่ช่วยให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดถึงส่วนที่ดี ไม่ดีและสิ่ง ที่ควรปรับปรุง หรือให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้ พร้อมทั้งประเมินค่าร่วมไปด้วยก็ได้

3. พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการในหอผู้ป่วย ในการศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากพยาบาลที่ปฏิบัติงานภายในหอผู้ป่วยแต่ละแห่ง ในการที่จะช่วยแนะนำ ชี้แนะการดูแลผู้ป่วยในสภาพการณ์จริงร่วมกับอาจารย์ผู้สอนการพยาบาลภาคปฏิบัติ อาจพบว่าถ้าบุคคลากรเหล่านี้บางคนไม่เข้าใจนักศึกษา และไม่ให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา แม้จะได้รับการชี้แจงมาแล้วก็ตามก็มักจะทำให้เกิดปัญหาทั้งกับอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา บางครั้งอาจทำให้ทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลต่อวิชาชีพเปลี่ยนแปลงไปในทางลบได้ แต่โดยทั่วไปพบว่าพยาบาลที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นอย่างดี และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้าน แม้กระทั่งการประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา แต่กระนั้นการประเมินผลก็ยังไม่สามารถทำได้เต็มที่ เนื่องจากมีภาระโดยตรงในการดูแลผู้ป่วยทุกคนในหอผู้ป่วยที่รับผิดชอบ

การตีค่าคะแนนการประเมินผลเป็นเกรด

เมื่อได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการประเมินผลและได้ค่าคะแนนแต่ละส่วนออกมาแล้วมักจะมีปัญหากับอาจารย์ผู้สอนว่าจะให้นำหนักกับส่วนใดมากส่วนใดน้อย ถ้าไม่มีการตกลงกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนในแต่ละหอผู้ป่วยให้ชัดเจนเสียก่อน ในการตีค่าคะแนนที่ได้มีการคิดเกรดเพื่อให้สัญลักษณ์กับระดับความสำเร็จของนักศึกษาซึ่งสัมพันธ์กันกับการประเมินผลขั้นสุดท้ายนั้น มักจะมีปัญหาที่ เจนไทร์ และ สตีเวน ฮาสลิงเกอร์ (Gentile and Stevens-Haslinger 1983 : 50-51) ได้รวบรวมและเสนอแนะแนวทางแก้ไขไว้ว่าปัญหาที่พบคือ

1. เกณฑ์การตีค่าคะแนนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนไม่เท่ากัน มักยึดตามความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละคน ทำให้เกรดของนักศึกษาที่ได้จากอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีความเชื่อถือได้น้อย
  2. บางส่วนของการมอบหมายงานอาจให้เป็นเกรด ทำให้การแปลงเกรดสู่คะแนน เช่น A เท่ากับ 90, B เท่ากับ 89 เป็นต้น หรือแปลงค่าของเกรดสู่การให้คะแนน เช่น 4.0 ให้เกรด A, 3.0 ให้เกรด B เป็นต้น
  3. การให้เกรดไม่คำนึงถึงการกระจายของคะแนนที่เบี่ยงเบนไปจากคะแนนเฉลี่ย
- ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยการแปลงคะแนนที่ได้เป็นคะแนนมาตรฐาน เช่น คะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ คะแนน Z เป็นต้น แล้วจึงนำเข้าไปเกณฑ์การแปลงคะแนนเป็นเกรดว่า แต่ละเกรดหมายถึงอะไร ต้องมีคะแนนอยู่ในช่วงใดจึงจะได้เกรดนั้น ๆ คะแนนอยู่ในช่วงใดจึงจะถือว่าผ่าน และเกณฑ์นี้ต้องเป็นที่ยอมรับของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาร่วมไปกับการพิจารณาคะแนนของกลุ่มนักศึกษาร่วมไปด้วย

การวิจัยทางการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ

ก. การวิจัยต่างประเทศ

สำหรับการวิจัยทางการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ ได้มีนักการศึกษานานาชาติได้ศึกษารวบรวมเพื่อปรับปรุงในแง่การประเมินผลตลอดมา ดังเช่นในปี ค.ศ. 1976 ฟิลลอง (Philong 1976 : 115-121) ได้ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ของพยาบาลประจำตึกที่มีหน้าที่ในการประเมินผลการปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ได้พบปัญหาต่าง ๆ ในการใช้แบบประเมินผล ดังนี้

1. พยาบาลผู้มีหน้าที่ดูแล และประเมินผลนักศึกษาพยาบาลมีเวลาติดตามดูแลน้อยมาก เนื่องจากต้องปฏิบัติงานประจำในหน้าที่ การผลิตเปลี่ยนเวร และบางครั้งต้องทำหน้าที่ในด้านการบริหาร
2. ขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินผล มีน้อยครั้งที่เจ้าหน้าที่เหล่านั้นจะมาปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลนักศึกษาคนใดคนหนึ่ง

3. ในด้านการรายงานและสอบถามนักศึกษา ซึ่งพยาบาลผู้ทำหน้าที่ประเมินมีบทบาทสำคัญ แต่กลับไม่ตระหนักถึงความสำคัญนี้ และไม่พยายามทำให้ดีที่สุด ซึ่งการประเมินผลที่ดีนั้นควรจะมีการชี้ข้อบกพร่อง และแนะนำในการปฏิบัติให้นักศึกษาทราบ แต่ที่พบกันโดยทั่วไป พบว่าการประเมินผลเป็นการกระทำเพื่อให้เกรดเท่านั้น

4. เกี่ยวกับแบบประเมินผล พบว่ามีปัญหา กล่าวคือ คนส่วนใหญ่เห็นว่าแบบประเมินผลนั้นยุ่งยากซับซ้อน และมีผู้ประเมินจำนวนไม่น้อยที่คิดว่าแบบประเมินไม่สามารถสะท้อนถึงความเห็นของเขาได้ นอกจากจะได้มีการแสดงความคิดเห็นและคำแนะนำเพิ่มเติม และบางคนเห็นว่าข้อความในแบบฟอร์มบางข้อความนำมาใช้ในการประเมินได้ยาก บางข้อความมีความหมายกำกวมและยังมีความเห็นว่าแบบประเมินที่ใช้มีความยุติธรรมมากกว่าแบบประเมินที่เป็นอัตนัย

คูโบ, เชส และ ลีตัน (Kubo, Chase and Ieton 1971 : 504-527) ได้พยายามที่จะประเมินผลโดยการถ่ายทำภาพยนตร์การให้การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลจากสถานการณ์จำลอง เพื่อวัดการรับรู้ในปัญหา และการดูแลผู้ป่วยของนักศึกษา แต่ผลที่ได้ค่อนข้างช้าและกระจาย วูด (Wood 1972 : 340) ได้อ้างถึงการศึกษาและทดลองของ แมรี เอลเลน พาลเมอร์ (Mary Ellen Palmer) ที่ได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินผลในการศึกษา เรื่อง "วิธีการพิจารณาการให้เกรดสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี" โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ในปี ค.ศ. 1959 และในปี ค.ศ. 1962 ได้ทดลองให้นักศึกษาพยาบาล 2 ชั้น จำนวน 65 คน ในหลักสูตรปริญญาตรี ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองในช่วงเวลา 15 สัปดาห์ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าและการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ (Anecdotal record) พบว่า ระบบการให้เกรดส่วนใหญ่เป็นเกรดที่ดี ผลการประเมินมีทั้งความเที่ยงและความตรง วิธีการให้เกรดสร้างความพอใจอย่างสูงให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน การให้เกรดเน้นประสบการณ์ของผู้เรียน ส่งเสริมบุคลิกที่ดีให้กับผู้เรียน และช่วยเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้ดีขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำวิธีการนี้ไปใช้ได้ง่าย สามารถนำไปใช้ในการพยาบาลสาขาอื่นได้ด้วยและในปี ค.ศ. 1967 โอ'ซี (O'Shea : 1877-1879) ได้เสนอวิธีการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลที่วิทยาลัยบัลติมอร์ โดยตั้งมาตรการสำหรับประเมินค่าแต่ละพฤติกรรมของนักศึกษาตามปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโปรแกรม และ

พิจารณาเกรดให้เป็นที่ยพอใจ (Satisfaction) และไม่เป็นที่ยพอใจ (Unsatisfaction) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของนักศึกษา ซึ่งพิจารณาตามการจดบันทึกเหตุการณ์ (Anecdotal record) ของอาจารย์ผู้สอน และการปรึกษากันจนเป็นที่พอใจและยอมรับทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา หลังจากปรับปรุงมาตรการต่าง ๆ ของพฤติกรรมที่วางไว้ตอนต้นให้มีความชัดเจนมากขึ้น จัดพฤติกรรมที่เข้าชั้นออก พบว่าเป็นวิธีการที่ดี มีเหตุผลเป็นธรรม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติ เป็นที่ยังพอใจของทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 1974 มิลเลอร์ (Miller 1974 : 32-41) ได้ศึกษาสาเหตุการลาออกของนักศึกษาพยาบาลปีที่ 1 พบสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ ไม่พอใจงานด้านการพยาบาล มีทัศนคติที่ไม่ดีหรือผิด ๆ ต่อวิชาชีพ ประสบความล้มเหลวในการเรียน ไม่พอใจโปรแกรมที่โรงเรียนจัดให้ และมีความยุ่งยากจากปัญหาส่วนตัวและเศรษฐกิจ

ข. การวิจัยในประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2512 ฟาริดา อิบราฮิม (2512 : 99-103) ได้สำรวจความคิดเห็นของพยาบาลที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ของโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล ชั้นปีที่ 3 รุ่นที่ 1 จำนวน 75 คน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้สึกรักงาน และภูมิใจในงาน มีส่วนน้อยที่เบื่องาน นักศึกษาสนใจการปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบเป็นรายบุคคล และเห็นความสำคัญของการดูแลด้านจิตใจ และมีความเห็นว่าความรู้ด้านทฤษฎีช่วยให้ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น และการฝึกปฏิบัติงานช่วยเสริมสร้างความรู้ภาคทฤษฎี เนื่องจากปริมาณงานมากเกินไป การพยาบาลที่ให้แก่ผู้ป่วยจึงมีคุณภาพดีปานกลาง

ปี พ.ศ. 2514 ศิริพร รัตนมณี (2514 : 56-59) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักศึกษานุปริญญาพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการศึกษภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย ปรากฏว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้ามาศึกษาด้วยความสนใจ ชอบ และเห็นว่าเป็นวิชาชีพที่ต้องการความเสียสละ อดทน นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบงานในเวรเช้า เพราะสามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างทั่วถึง ปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน คือนักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นน้อยมาก ครูและพยาบาลไม่เป็นกันเอง

กับนักศึกษา ไม่รับฟังความคิดเห็น ให้งานมากเกินไป ให้คะแนนไม่ยุติธรรม และมีเครื่องใช้ไม่เพียงพอ

ปี พ.ศ. 2516 นภาพร นนตกร (2516 : 101-105) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการศึกษาระดับบัณฑิตบนหอผู้ป่วย โรงพยาบาลรามาริบัติ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เข้ามาศึกษาเพราะเห็นว่าเป็นวิชาชีพที่มีประโยชน์แก่ตนเอง ครอบคลุม สังคม และเป็นวิชาชีพที่ต้องการความเสียสละ อดทน และรับผิดชอบสูง ใฝ่บุญ-กุศลมาก ภายหลังเข้ามาศึกษา บางครั้งชอบ บางครั้งไม่ชอบ บางส่วนชอบมากขึ้น บางส่วนไม่ชอบเลย นักศึกษาส่วนมากชอบการปฏิบัติงานในเวรเข้ามามากที่สุด เพราะมีผู้คอยแนะนำมีโอกาสดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด ได้ใช้ความรู้ทางทฤษฎีมากที่สุด และเห็นว่าการศึกษาระดับบัณฑิตช่วยให้ปฏิบัติงานได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาระดับบัณฑิตบนหอผู้ป่วยช่วยให้ได้รับความรู้ทางทฤษฎีมากขึ้น อุปสรรคการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ได้แก่ นักศึกษาไม่มีความมั่นใจ เกียจคร้าน และเบื่องาน พยาบาลและครูไม่เป็นกันเอง ดูแลนักศึกษาไม่ทั่วถึง ไม่มีหลักเกณฑ์ให้คะแนน และให้คะแนนไม่ยุติธรรม ส่วน วิภาวรรณ ศิริรัตนสิทธิ์ (2516 : 43-49) ได้สำรวจปัญหาการเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในโรงพยาบาลมิชชั่น ปีที่ 2 และ 3 จำนวน 60 คน พบว่า นักศึกษาส่วนมากมีปัญหาจากการปฏิบัติงานไม่ทัน เนื่องจากปริมาณงานมากเกินไป เครื่องใช้ไม่เพียงพอ ได้คะแนนต่ำ และไม่ยุติธรรมครูหรือผู้ให้คะแนนดูแลการทำงานของนักศึกษาไม่ทั่วถึง

ปี พ.ศ. 2518 วรรณี โกศลสมบัติ (2518 : 40-41) ได้ศึกษาปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษานอนปริญญาพยาบาลอนามัยและผดุงครรภ์ ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ในสถานศึกษาของรัฐบาลทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่า นักศึกษาส่วนภูมิภาคมีปัญหาตกว่านักศึกษาส่วนกลางในทุก ๆ ด้าน ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีปัญหามากที่สุด รองลงมา คือ ปีที่ 2 และปีที่ 4 มีปัญหาน้อยที่สุด นักศึกษาส่วนมากมีปัญหาเกี่ยวกับผู้ป่วยและญาติ เครื่องมือ เครื่องใช้ในหอผู้ป่วย ผู้ร่วมงาน อาจารย์ผู้สอน ผู้ควบคุมการปฏิบัติงาน และการเรียนการสอนบนหอผู้ป่วย ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2520 จำลอง ชูโต (2520 : บทคัดย่อ) ได้ทดลองสร้างเกณฑ์ประเมินผลการศึกษาระดับบัณฑิตสำหรับนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการสร้างโดยศึกษาวัดดูประสงค์ของการศึกษาระดับบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ และ

กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการวัดขึ้นและนำมาสร้างเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ กำหนดเกณฑ์ แล้วนำมาประเมินในรูปของมาตราส่วนประเมินค่าได้ข้อรายการทั้งสิ้น 64 ข้อ นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลอนุปริญญา จำนวน 46 คน มีผู้ร่วมประเมิน 3 คน ได้แก่ ครูพยาบาลประจำตึก หัวหน้าตึก และรองหัวหน้าตึก ทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงของเกณฑ์ประเมินผล โดยวิธีของฮอยท์ พบว่า ความเที่ยงของเกณฑ์ประเมินผลมีค่าสูง ความเที่ยงของการประเมินค่าได้ค่าตั้งแต่ปานกลางจนถึงสูง และค่าความเที่ยงเฉลี่ยของผู้ตัดสิน 1 คน มีค่าตั้งแต่ต่ำจนถึงสูง และพบว่าความตรงตามสภาพของเกณฑ์ประเมินผลมีค่าสูง

ปี พ.ศ. 2522 อธิษฐาน มงคลสถิตย์ (2522 : 46-47) ได้สร้างเกณฑ์ในการประเมินผลการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อช่วยให้ผู้ประเมินมีแนวทางประเมินที่ตรงกัน เป็นที่เชื่อถือได้ มีความยุติธรรมและสามารถตัดสินผลการเรียนการสอนคลี่คลายได้อย่างมีหลักเกณฑ์ มีความเป็นปรนัยมากกว่าจะยึดเอาความรู้สึกของผู้ประเมินเพียงฝ่ายเดียว โดยเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมและมาตรการในการวัดคุณลักษณะ 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลที่ใช้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 43 ข้อ และความสามารถในการบริหารงานพยาบาลขั้นพื้นฐานที่ใช้เพิ่มขึ้นจากด้านแรกกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ 4 จำนวน 40 ข้อ หาค่าความเที่ยงของแบบประเมินผลทั้งฉบับของนักศึกษาทุกปีตามแบบของฮอยท์ มีค่าเท่ากับ 0.9904 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดเท่ากับ ± 3.76 แยกหาเป็นชั้นปี ได้ค่าความเที่ยงของเกณฑ์ประเมินผลจากการศึกษาเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 2 เท่ากับ 0.9893 ศึกษาเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เท่ากับ 0.9879 ศึกษาเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เท่ากับ 0.9966 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ ± 3.68 , ± 4.21 และ ± 2.38 หน่วยคะแนน ตามลำดับ

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์การศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผ่านมานั้น เป็นการศึกษาที่พบว่ามีความสัมพันธ์กันน้อยมาก ดังเช่น ชื่นจิตต์ ยุกศิริตน (2520 : 20-21) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการศึกษาระดับปริญญาตรีและภาคปฏิบัติของนักศึกษาอนุปริญญา โรงเรียนพยาบาลและผดุงครรภ์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล ระหว่างปี 2506-2510 พบว่า คะแนนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ ซึ่งได้ผลใกล้เคียงกับที่ เถลิงศรี ศิลปจารย์

(2516 : 24 - 25) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการเรียนภาคทฤษฎีและคะแนนการ
เรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษาปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รุ่นปีการศึกษา
2508-2515 ซึ่งพบว่า คะแนนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ และบางปี
ไม่สัมพันธ์กันเลย

จุมน สุเตชะ (2516 : 25-28) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยภาค
ทฤษฎีและภาคปฏิบัติของนักศึกษานุปริญญา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลปี 2511-2515
พบว่า คะแนนการเรียนภาคทฤษฎี และการเรียนภาคปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก
บางปีมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับที่ ปิยะวาท ปางสัมฤทธิ์
(2518 : 26-29) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนภาคทฤษฎีและคะแนนภาคปฏิบัติ วิชา
อายุรศาสตร์ของนักศึกษานุปริญญา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2516-2518

จากวรรณคดีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลดังกล่าวข้างต้น พบว่าใน
การศึกษาในประเทศไทยยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษายาบาลภาคปฏิบัติน้อย
มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการทดลองค้นคว้าหาวิธีการที่จะเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทาง
การศึกษายาบาลภาคปฏิบัติให้เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างรูปแบบการประเมินการศึกษา
ยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วมนี้ขึ้น และนำไปทดลองใช้เพื่อหวังว่าจะเป็นวิธีการหนึ่ง
ที่จะช่วยลดปัญหาจากการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาดังกล่าวและเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของ
นักศึกษาให้เพิ่มสูงขึ้น

แนวคิดที่เป็นกรอบในการสร้างรูปแบบการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วน ร่วม

ด้วยเหตุที่ว่าการศึกษาที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผล อาจทำให้สัมฤทธิ์ผลทางการ
ศึกษาของนักศึกษาเพิ่มขึ้น (Guinee' 1978 : 124) ดังนั้น การประเมินผลการศึกษาพยาบาล
ภาคปฏิบัติที่ดีจึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผลในแต่ละหน่วยผู้ช่วยให้ชัดเจนเพื่อ
เป็นแนวทางให้ผู้ประเมินได้ทราบว่านักศึกษาได้ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาหรือไม่
และทำให้ผู้ถูกประเมินทราบว่าตนเองได้ฝึกปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาแล้วหรือยัง

2. ในการประเมินผลการศึกษภาคปฏิบัติของนักศึกษาในแต่ละหอผู้ป่วย อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนควรมีเกณฑ์ในการประเมินผลอันเดียวกัน และควรมีคู่มือการใช้เกณฑ์นั้นด้วยเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่นักศึกษามากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ในการวางแผนการประเมินผลและกำหนดเกณฑ์การประเมินผลนักศึกษานั้นควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะนักศึกษา และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย มีส่วนร่วมในการวางแผนและประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานด้วย

4. ควรมีการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติของนักศึกษาเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกันไปอย่างสม่ำเสมอ (Heidgerken 1965 : 635-637) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบความก้าวหน้าในการศึกษาของตนเอง เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการฝึกปฏิบัติงานของตนต่อไป

5. อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาแต่ละคน และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย ควรมีการประชุมถึงผลความก้าวหน้าในการศึกษาของนักศึกษา (Individual conference) เป็นระยะ ๆ หลังจากที่ได้ประเมินไปแล้ว เพื่อสรุปว่านักศึกษาแต่ละคนมีจุดเด่นอะไรบ้างที่ควรคงไว้ และจุดด้อยอะไรบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น และการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาคปฏิบัติของวิชาแล้วหรือยัง วัตถุประสงค์ใดที่นักศึกษาควรเร่งพัฒนาตนเองให้มีประสบการณ์การเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

6. การประชุมประเมินผลความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาจากผลการประเมินทั้งของอาจารย์ผู้สอน หัวหน้าหอผู้ป่วย และจากนักศึกษาเองด้วย

7. ควรใช้เทคนิคการประเมินผลหลาย ๆ วิธี เช่น การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์การประเมินผลที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) การบันทึกพฤติกรรม (Anecdotal record) การบันทึกการปฏิบัติงาน (Check list) การประเมินจากรายงานการศึกษาผู้ป่วย เป็นต้น เพื่อให้การประเมินมีความยุติธรรม เชื่อถือได้ พร้อมทั้งควรกำหนดน้ำหนักคะแนนในแต่ละวิธีการให้ชัดเจน

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของการประเมินผลการศึกษาพยาบาล
ภาคปฏิบัติที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมได้ 4 ประการคือ

1. นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผลในแต่ละหอผู้ป่วย
2. นักศึกษาทราบเกณฑ์การประเมินผลและเข้าใจการใช้คู่มือการใช้แบบประเมินผล
การศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ
3. นักศึกษาวางแผนการประเมินผลตนเอง และประชุมถึงผลการประเมินนั้น เป็น
ระยะ ๆ ร่วมกันอาจารย์ผู้สอน และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
4. ใช้เทคนิคการประเมินผลหลาย ๆ วิธี พร้อมกำหนดน้ำหนักคะแนนในแต่ละ
วิธีการให้ชัดเจน

หลังจากที่ได้กำหนดแนวคิดแล้วผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการประเมินการศึกษาพยาบาล
ภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วมขึ้น โดยได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างจากรูปแบบการประเมิน
การศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษาไม่มีส่วนร่วมด้วย ดังนี้

ตารางที่ 1   เปรียบเทียบรูปแบบการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วม
และไม่มีส่วนร่วม

ขั้นตอน ที่	กิจกรรม	
ก. ชั้นเตรียมการ		
1	อาจารย์ผู้สอนการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติทำความเข้าใจในปรัชญาและจุดมุ่งหมายในการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติของสถาบัน	
2	อาจารย์ผู้สอนการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติในแต่ละหอผู้ป่วยร่วมกันวางแผนการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการศึกษาของวิชาโดยยึดตามวัตถุประสงค์ของวิชา	
ข. ชั้นประเมินผล		
	รูปแบบที่นักศึกษามีส่วนร่วม	รูปแบบที่นักศึกษาไม่มีส่วนร่วม
3	อาจารย์ผู้สอน พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และนักศึกษาร่วมกันวางแผนการประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาตามกิจกรรมในแต่ละหอผู้ป่วย	อาจารย์ผู้สอนวางแผนการประเมินผลนักศึกษาตามกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ของวิชาในแต่ละหอผู้ป่วย
4	ประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา (Formative evaluation) ครั้งที่ 1 โดยการประเมินของ - อาจารย์ผู้สอน	ไม่มี

ตารางที่ 1   เปรียบเทียบรูปแบบการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักเรียนมีส่วนร่วม
และไม่มีส่วนร่วม (ต่อ)

ขั้นตอน ที่	รูปแบบที่นักเรียนมีส่วนร่วม	รูปแบบที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วม
	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้าหอผู้ป่วย - นักเรียนประเมินตนเองและทำ Individual conference 	
5	Formative evaluation ครั้งที่ 2 และทำ Individual conference	ไม่มี
6	Formative evaluation ครั้งที่ 3 และทำ Individual conference	ไม่มี
7	สรุปประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักเรียน เมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานในแต่ละหอผู้ป่วยพร้อมทั้งแปลงคะแนนของนักเรียนแต่ละหอผู้ป่วยเป็นเกรด (Summative evaluation) พร้อมทั้งทำ Individual conference	อาจารย์ผู้สอนประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักเรียน โดยยึดคะแนนของอาจารย์เป็นหลัก แล้วแปลงคะแนนนักเรียนแต่ละหอผู้ป่วยเป็นเกรด (Summative evaluation)

เนื่องจากการศึกษาวิชาการพยาบาลภาคปฏิบัติครั้งนี้ เป็นการศึกษาในภาคฤดูร้อน ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาของภาคฤดูร้อนมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้แสดงให้เห็นขั้นตอนในการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติทุกขั้นตอน คือ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบรูปแบบการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม (ต่อ)

ขั้นตอน ที่	รูปแบบที่นักศึกษามีส่วนร่วม	รูปแบบที่นักศึกษาไม่มีส่วนร่วม
8	สอบข้อเขียน	สอบข้อเขียน
9	สรุปรูปเเรดของนักศึกษาส่งแผนกทะเบียน	สรุปรูปเเรดนักศึกษาส่งแผนกทะเบียน

ขั้นตอนในการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ดังมีรายละเอียดดังนี้

ก. ขั้นเตรียมการประเมินผล

ในขั้นนี้จะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ซึ่งจะปรากฏอยู่ในรูปแบบการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติทั้ง 2 รูปแบบ กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนที่อาจารย์ผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจในปรัชญาจุดมุ่งหมายในการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติของสถาบันให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นวางแผนการเรียนการสอนโดยเฉพาะการประเมินผล การศึกษาภาคปฏิบัติของวิชา โดยคณาจารย์ที่ร่วมรับผิดชอบสอนนักศึกษาในหอผู้ป่วยต่าง ๆ จะร่วมกันปรึกษาว่าจะจัดการเรียนการสอนอย่างไร สอนแบบใด จัดประการณ์การเรียนรู้อะไรบ้างจึงจะทำให้ นักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ของวิชา จะประเมินผลนักศึกษาอย่างไร แล้วกำหนดเกณฑ์การประเมินผลร่วมกัน พร้อมทั้งกำหนดการแปลผลคะแนนที่ได้เป็น เกรดว่าจะใช้เกณฑ์อะไร จะให้นำหนักของคะแนนในส่วนต่าง ๆ ในแต่ละกิจกรรมมากน้อยแค่ไหน ซึ่งการวางแผนนี้จะยึดปรัชญาการศึกษาของสถาบัน วัตถุประสงค์ในการศึกษาภาคปฏิบัติของวิชานั้น ๆ เป็นสำคัญ

ข. ขั้นประเมินผล

ในขั้นประเมินผลนี้จะเห็นความแตกต่างของรูปแบบการประเมินผลที่นักศึกษามีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวางแผนการประเมินการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในแต่ละหอผู้ป่วยตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้ จากขั้นตอนที่ 2 โดยอาจารย์ผู้สอนในหอผู้ป่วยนั้น ๆ ร่วมวางแผนการประเมินผลร่วมกับหัวหน้าหอผู้ป่วย และนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงาน

ในขณะดำเนินการเรียนการสอนในแต่ละหอผู้ป่วย อาจารย์ผู้สอน พยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และนักศึกษา จะดำเนินการประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาควบคู่ไปด้วย เป็น 3 ระยะ คือ เมื่อปฏิบัติงานไปได้ 1 ใน 3, 2 ใน 3 และเมื่อสิ้นสุดเวลาในหอผู้ป่วยนั้น ๆ แล้วตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 4 ประชุมประเมินความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual conference for formative evaluation) ครั้งที่ 1 เมื่อนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานไปได้ 1 ใน 3 ของเวลาทั้งหมดที่จะต้องฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยนั้น ๆ แล้ว นักศึกษาแต่ละคนจะประเมินการปฏิบัติงานของตนเองออกมาเป็นคะแนนตามเกณฑ์การประเมินผล แล้วนำผลนั้นมาประชุมร่วมกับอาจารย์ผู้สอน และหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายบุคคลเพื่อค้นหาจุดเด่นที่ควรคงไว้ เพื่อเป็นกำลังใจให้กับนักศึกษาที่มีผลงานดี มีความขยันตั้งใจในการฝึกปฏิบัติงาน และค้นหาข้อบกพร่องในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาที่ควรแก้ไข ปรับปรุง โดยทั้งอาจารย์ผู้สอน หัวหน้าหอผู้ป่วย และนักศึกษา จะใช้เกณฑ์การประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่ได้สร้างไว้แล้วในขั้นตอนที่ 2 เป็นแนวทางในการประเมินผลอันเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 5 ประชุมประเมินผลความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual conference for formative evaluation) ครั้งที่ 2 ขั้นตอนนี้จะกระทำเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 4 แต่จะกระทำเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนั้น ๆ เป็นเวลา 2 ใน 3 แล้ว

ขั้นตอนที่ 6 ประชุมประเมินความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual conference for formative evaluation) ครั้งที่ 3 ขั้นตอนนี้จะกระทำเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 4 แต่กระทำเมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนั้นแล้ว

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินสรุปผลการปฏิบัติงานในแต่ละหอผู้ป่วย (Summative evaluation) เมื่อสิ้นสุดเวลาในการฝึกปฏิบัติงานโดยอาจารย์ผู้สอนจะสรุปผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นรายบุคคลโดยยึดคะแนนที่ได้จากการประเมินผลครั้งที่ 3 เป็นสำคัญ ทั้งนี้ได้พิจารณาจากความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาร่วมกับผลการประเมินของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย การประเมินผลตนเองของนักศึกษา พร้อมทั้งแจ้งให้นักศึกษาทราบผลสรุปนั้นด้วย

อนึ่งผลการประเมินของอาจารย์ผู้สอน ผลการประเมินของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และผลการประเมินตนเองของนักศึกษาทั้งระยะที่ 1 และ 2 ไม่ได้นำมาพิจารณาเป็นผลการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติของนักศึกษาแต่ละคนโดยตรง แต่จะเป็นส่วนที่กระตุ้นให้นักศึกษามีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาสูงขึ้นโดยทางอ้อม อีกทั้งการประเมินการฝึกปฏิบัติในแต่ละหอผู้ป่วยค่านึงว่าเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติในแต่ละหอผู้ป่วยนั้น ๆ แล้ว นักศึกษาได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการฝึกปฏิบัติในแต่ละหอผู้ป่วยมากน้อยเพียงใด เป็นสำคัญ

2. รูปแบบการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษาไม่มีส่วนร่วม

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่ารูปแบบการประเมินผลการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษาไม่มีส่วนร่วมนี้ จะปรากฏในขั้นตอนที่ 3 และ 7 เท่านั้น ส่วนขั้นตอนที่ 4 ถึง 6 จะไม่มีกิจกรรมการประเมินผลใด ๆ ดังรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวางแผนการประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้จากขั้นตอนที่ 2 โดยการศึกษาของอาจารย์ผู้สอนในหอผู้ป่วยนั้นเพียงฝ่ายเดียว

ขั้นตอนที่ 7: สรุปประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติในหอผู้ป่วยนั้น ๆ (Summative evaluation) โดยความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น และคำแนะนำที่ได้มาแปลผลออกมาเป็นเกรดตามช่วงคะแนนที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 2

เนื่องจากการศึกษาวิชาการพยาบาลภาคปฏิบัติครั้งนี้เป็นการศึกษาในภาคฤดูร้อน ซึ่งการสอบข้อเขียนจะเป็นการสอบรวบยอดในวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ ตลอดปีการศึกษา 2526 ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ในการประเมินผล จึงทดลองศึกษา ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 3 ถึง 7 แต่ผู้วิจัย ได้แสดงให้เห็นขั้นตอนในการประเมินผลการศึกษาพยาบาล ภาคปฏิบัติตลอดภาคฤดูร้อน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 8 เป็นการสอบข้อเขียน ซึ่งภาควิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ ได้จัดให้เป็นการสอบรวบยอดตลอดปีการศึกษา 2526

ขั้นตอนที่ 9 สรุปเกรดของนักศึกษาจากแต่ละหอผู้ป่วยส่งแผนกทะเบียนโดยให้นำหนักคะแนนที่ได้ตกลงกันไว้ในขั้นตอนที่ 1